

HELSINGIN KAUPUNKI, KIRJAAMO

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

ÖSTERSUNDOMIN KUNTIEN YHTEINEN YLEISKAVAEHDOTUS, KANNANOTTO

Östersundom-seura ry on perustettu 19.2.2011 asukkaiden etujärjestöksi muun muassa edistämään paikalliskulttuuria ja valvomaan asukkaiden yhteisiä etuja ja oikeuksia liittyen asunto-, ympäristö-, ja aluepolitiikkaan, sekä toimia alueen luonnon ja kulttuurimaiseman suojelemiseksi. Seuran kannanotto keskittyy Helsinkiin kuuluvaan Östersundomin alueeseen.

Helsinki on saanut valtioneuvoston päätöksellä haltuunsa aiemmin Sipooseen kuuluneen Östersundomin. Helsinki on saanut alueen, jonka erityisiä piirteitä ovat kansainvälisesti arvokkaat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat lintuvedet, metsät sekä aikojen kuluessa muovautunut hieno kulttuurimaisema. Alueen paikallishistoria, maisema sekä luonnon erityispiirteet ovat elementtejä, jotka tulee säilyttää paitsi nykyisille, myös tuleville asukkaille.

Kommentteja yleiskaavaehdotuksen valmistelusta

Östersundom-seura ry jätti kannanottonsa yleiskaavaan vuonna 2011. On hyvä, että Östersundom- toimikunta on nyt nähtävänäolevassa yleiskaavaehdotuksessaan huomionnut aiempia näkökohtia laajentamalla Porvarinlahdella rakentamatonta aluetta ja rajaamalla Husön niemen pois rakentamiselta. Nyt esilläoleva yleiskaavaehdotus on siltäosin aiempaa parempi. Ihmisen, luonnon ja kulttuurin hyvinvoinnin ottaminen suunnittelun lähtökohdiksi ei ole nyt nähtävänäolevassa ehdotuksessa toteutunut. Näkökulma hyvän elinympäristön suunnittelemiseksi yleiskaavaehdotuksessa on pääosin kaavoittajan ja maa-alueen teknis-taloudellisessa hyödyntämisessä. Yleiskaavaehdotus uhkaa edelleen Natura2000-alueita, sekä alueen omaleimaista maisemaa. Tämä on viivästyttänyt kaavoitusta ja jatkuessaan johtaa pitkällisiin oikeuskäsittelyihin ja kaavan kaatumiseen. Kaavoituksen viivästyminen on aiheuttanut haittaa myös alueen nykyisille asukkaille.

Asukasmäärä ja rakennetun alueen rajaus

Östersundom-seuran mielestä suunniteltu asukasmäärä ei ole ekologisesti eikä sosiaalisesti kestävä. Asukasmäärän ja sen sijoittumisen tulee olla sellainen, ettei se vaaranna suojelualueita, eikä kuluta olemassaolevaa luontoa, eikä sijoitu nykyisten asukkaiden tonteille.

Vastuullamme on säilyttää alueen ainutlaatuinen luonto jälkipolville. Siksi kannatamme ehdotusta Sipoonkorven kansallispuiston ulottamisesta rannikon lintuvesiin ja

Mustavuoren lehtoalueeseen, sisältäen alueita yhdistävät ekologiset käytävät, jotka tulee olla leveämmät kuin esilläolevassa kaavaehdotuksessa.

Uuden Porvoontien eteläpuoleinen alue Natura2000- alueiden läheisyydessä tulee kokonaan säästää rakentamiselta. Yleiskaavaehdotuksesta on siten jätettävä pois rakentamisen sallivat merkinnät Salmenkallion alueelta ja Kappelinlahden pohjoispuolella olevalta alueelta, nykyisten asukkaiden vähäistä täydennysrakentamista lukuunottamatta. Samalla on poistettava metrolinjaus tältä alueelta. Myös siltojen rakentaminen Östersundomista Granöhön ja Vuosaareen, sekä Husöstä Karhusaareen lisää liikennettä ja melua heikentäen luontoarvoja. Ne on poistettava yleiskaavaluonnoksesta.

Kaavoituksessa tulee noudattaa varovaisuutta suhteessa Natura2000-alueisiin. Kaavoituksessa tulee huolehtia siitä, että asukasmäärä ja sen sijoittuminen ei tule aiheuttamaan minkäänlaista haittaa luonnonsuojelualueille suoraan eikä välillisesti. Östersundomin runsaat luonnonsuojelualueet luovat selkeät reunaehdot, minne voi rakentaa ja minkälaista asukasmäärää alueet niiden suojeluarvoja heikentämättä kestävät.

Yleiskaavaehdotuksessa asutus on levitetty kaikkialle minne maaperä sen sallii, luontoa, maisemaa ja yhteisöä kunnioittamatta. Kuitenkin yleiskaavan sisältövaatimukset edellyttävät muun muassa rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimista. Vaatimusten mukaan myös virkistykseen soveltuvia alueita on oltava riittävästi.

Östersundomin asutus noudattelee vanhaa kylämäistä rakennustapaa, jossa talot on rakennettu harjanteiden rinteille metsän laitaan. Alapuolen laaksot ovat viljelysmaana. Tiestö on myös monin paikoin vanhaa. Paikalliskulttuuri ja maisema tulee tuhoutumaan alueen raskaassa kaavoituksessa, jota edistetään vastoin asukkaiden toiveita.

Rakentamisen painopisteen tulisi sijaita Porvoonväylän ja Uuden Porvoontien välisellä alueella siten, että tiivein rakennettu alue luontevasti olisi Sakarinmäessä. Asutuksen tiivis sijoittaminen luo toimivaa kaupunkirakennetta, jossa palvelut ovat talojen alakerrassa ja palvelevat eri-ikäisten tarpeita. Tämä mahdollistaa liikkumisen kävellen ja pyöräillen, sekä julkisilla liikennevälineillä. Näin muita alueita ei tarvitse rakentaa ja viheralueet sijaitsevat silloin asutuksen välittömässä läheisyydessä kaikkien helposti saavutettavissa. Nykyinen omakotiasutus tulee pikkuhiljaa tiivistymään asukkaiden halujen ja tarpeiden mukaan, mahdollistaen näin nykyisten asukkaiden yhteisöllisen identiteetin säilymisen.

Ihmisen elinympäristö vaikuttaa suuresti aivojen kehittymiseen. Tätä ei ole rakentamisessa riittävästi huomioitu. Monotoniset rakennusmassat ja niinsanottu viherrakentaminen eivät luo samalla tavoin virikkeellistä elinympäristöä kuin mitä esimerkiksi metsä on. Yksitoikkoiset asuinalueet vaikuttavat ihmisiin lomaannuttavasti ja ovat syynä moniin ongelmiin. Östersundomissa tulisi tulevaisuudessakin säilyttää asukkaiden lähiluonto mahdollisimman luonnontilassa. Viherrakentaminen ei korvaa olemassaolevaa luontoa.

Nykyisen yhteisön tulevaisuus

Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Tässä yleiskaavaehdotuksessa yksityisten maille on raskaasti kaavoitettu, ja sillat ja kulkuväylät halkovat tontteja. Asukkaiden huoli kotiensä sekä yhteisön säilymisen puolesta on ymmärrettävää. Yleiskaavaehdotuksen

epätarkkuuden pelätään mahdollistavan myöhemmin pakkolunastuksia. Suunniteltu 40 000:n asukkaan lisäys alueelle tuhoaa nykyisen yhteisön olemassaolon. Hitaasti tapahtuva täydennysrakentaminen mahdollistaisi uusien asukkaiden sijoittumisen yhteisöön.

Östersundom-seura edellyttää, että nykyisten asukkaiden kodit säilyvät eikä pakkolunastuksiin ryhdytä. Uudet rakennukset tulee sijoittaa alkuperäistä asutusta kunnioittaen, eikä nykyisten alueiden läpikulkuliikennettä tule lisätä.

Kaavoituksen pitkittyminen on aiheuttanut monille nykyisille asukkaille haittaa. Alue on ollut rakennuskiellossa 6 vuotta. Epätietoisuus alueen tulevaisuudesta on vaikeuttanut tulevaisuuden suunnittelua ja pysäyttänyt asuntokaupan alueella. Tästä johtuen Helsinki on ollut ainoa ostajaehdokas. Helsinki on tällöin voinut määrittää maan ja kiinteistöjen hinnan. Helsinki on ostanut maata raakamaan hinnalla, mutta ei ole maksanut kiinteistöistä markkinahintaa. Tästä on seurannut se, että kaikki asukkaat, jotka haluaisivat muuttaa pois alueelta eivät saa kiinteistöistään korvausta, jolla voisivat hankkia uuden asunnon. Tilanne on hankala erityisesti vanhuksille, jotka eivät enää iän tai sairauden vuoksi voi asua omakotitalossa. Helsingin tulisi huolehtia siitä, että näin ei käy, maksamalla kiinteistön arvon mukainen korvaus. Rakennuskiellon pidentämiselle ei myöskään enää löydy perusteluita.

Jos alueen rakentaminen joskus tulee ajankohtaiseksi, se tulee tehdä niin, että palveluiden järjestäminen tapahtuu yhtäaikaaisesti asuinrakentamisen kanssa. Helsingissä esimerkiksi Kalasatamassa palvelujen rakentaminen on viivästynyt.

Tulevaisuuden asuminen

Östersundomin rakentaminen ajoittuu 40 vuoden aikavälille. Kaavan tulisi vastata tulevaisuuden haasteisiin.

Kehitys tulee olemaan todennäköisesti varsin toisenlainen kuin tähän saakka. Ilmastomuutoksen kiihtyminen vaatii kasvihuonepäästöjen voimakasta leikkausta. Luonnonvarat hupenevat, väestömäärän kasvaessa ruoan ja puhtaan veden tarve lisääntyy, ympäristön saastuminen tuhoaa kaikkien eliöiden elinympäristöä. Luonnon monimuotoisuus on jatkuvasti vähentynyt ja eläinten sukupuuttoaalto kiihtyy. Nykyisten suojelualueiden säilyttäminen ja uusien perustaminen on erityisen tärkeää.

Energian hinta saattaa nousta voimakkaasti, ja tällöin tarvitaan energian ja ruoan paikallista tuottamista. Ihmisten ajatusmaailma ja työntekotapa on myös muuttumassa. Arvostetaan kestävä kehitystä ja lähipalveluja kauppakeskusten sijaan. Arvostetaan rauhallista asumista pienissä yhteisöissä, ja työtä voidaan tehdä kotoa käsin. Tämä todennäköinen kehityssuuntavaihtoehto puuttuu yleiskaavaehdotuksesta.

Toivomme, että alueen suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus rakentaa täysin uudenlainen ekologinen kaupunginosa.

Tulevaisuuden asuinalue on hiilineutraali. Siinä palvelut ovat lähellä ja siinä liikkuminen tapahtuu jalkaisin, polkupyörällä ja julkisella liikennevälineellä. Se on omavarainen energiantuotannon suhteen. Energiaomavaraisuuden lisääntyessä kaukolämpö on

tarpeeton. Jätteidenkierrätys ja käsittely tapahtuu paikallisesti. Rakennettavat talot ovat nolla- ja plusenergiataloja. Rakennusmateriaalien koko elinkaari valmistuksesta kierrätykseen tulee olla mahdollisimman vähäpäästöistä. Rakennusten ikää tulee pidentää nykyisen betonielementtitalon iästä. Ruoankuljetus- ja kauppamatkat tulee olla nykyistä lyhemmät. Esimerkiksi Östersundomin asukkaiden ruoka on mahdollista tuottaa alueen pelloilla ja lähialueilla.

Näin myös viljelymaisema säilyy alkuperäisessä muodossaan ja käytössään.

Yleiskaavaehdotuksessa pientalovaltainen asutus on levitetty laajalle. Liikkuminen perustuu suurelta osin yksityisautoilulle ja kaavaselostuksessa yksityisautoilun todetaankin lisääntyvän voimakkaasti. Hajanainen asutus lisää yksityisautoilua ja sen tuomia melu- ja päästöhaittoja kaikilla alueilla.

Kaavaluonnoksessa ei tähdätä rohkeasti tulevaisuuteen, vaan ratkaisut johtavat menneisyyden autolähiöön.

Ekologinen rakentaminen kunnioittaa myös ympäristöään, sen muotokieli sopii maisemaan, eikä rakennuksen asukkaineen tule kuluttaa ympäristöään. Pinnanmuodot tulee säilyttää ja paikan luontaista kasvillisuutta ei tule korvata nurmikentillä ja kiveyksillä. Pinnanmuotojen säilyttäminen vähentää samalla ylimääräisten maamassojen määrää ja ne voidaan hyödyntää esimerkiksi moottoritien meluvalleina sen sijaan, että perustetaan suuria maamassojen käsittelyalueita.

Liikenne

Yleiskaavaehdotuksessa rakennettava alue perustuu pääosin raideliikenteeseen. Taloudelliset syyt voivat viivästyttää metroa koskevaa päätöstä ja muut liikenneratkaisut saattavat tulevaisuudessa olla joustavampia, taloudellisempia ja ekologisempia kuin metro.

Ehdotamme raidevaihtoehdon uudelleenharkintaa yleiskaavaa valmisteltaessa. Nykyiseen yleiskaavaehdotukseen ehdotetun metron sijaan on pikaraitiotievaihtoehto mielestämme parempi raideliikennneratkaisu seuraavin perustein:

- Rakennuskustannukset ovat huomattavasti alhaisemmat (metro viisinkertainen kustannuksiltaan)
- Alueen sisäisten liityntäbussien tarve olisi huomattavasti alhaisempi kuin metrovaihtoehdossa
- Pikaraitiotie soveltuu paremmin pienimittakaavaiseen kaupunkirakenteeseen, sekä palvelee sisäistä liikkumista paremmin tiheän pysäkkivälinsä ansiosta
- Pikaraitiotien imago on uudempi, hiljaisempi, siistimpi ja paikallisempi. Tämä kohentaisi alueen arvostusta ja edustavuutta sekä modernin pientalokaupungin mielikuvaa
- Pikaraitiotie on helpompi sijoittaa kaupunkirakenteeseen ja se toimii vaihtelevassa maastossa metroa paremmin
- Pikaraitiotien varteen voidaan sijoittaa paljon kilpailukykyisiä liikkeitä ja kauppoja

Pikaraitiotieverkosto tulisi ulottaa myös Kehä III:lle ja sitä kautta esimerkiksi lentokentälle saakka.

Pikaraitiotien lisäksi HELI- rata tulisi uudelleen ottaa esille liikenneväylänä Malmilta Östersundomin kautta itään Porvoon moottoritietä seuraillen. Se palvelisi sekä paikallisliikennettä, että kaukoliikennettä. Luontevina asemina toimisivat Porvoon moottoritien ja Kehä III:n risteys ja Sakarinmäki.

Yleiskaavaehdotuksessa tarjotaan useita julkisen liikenteen muotoja.

Tästä seuraa se, että matka-ajat tulevat olemaan pitkiä, koska kulkuvälineestä toiseen vaihtaminen vie aikaa. Tämä on ongelma Helsingin julkisessa liikenteessä, ja saa monet suosimaan yksityisautoilua.

Yleiskaavaehdotuksessa toistuu tilanne, joka on ajankohtaista nytkin Östersundomissa: on mentävä bussilla metroasemalle, ja metrosta vielä jollakin muulla kulkuneuvolla haluttuun määränpäähän. Aikaa kuluu usein yli kaksinkertaisesti henkilöautolla tehtyyn matkaan nähden.

Kaavoituksessa ei riitä toive siitä, että ihmiset käyttäisivät julkista liikennettä yksityisautoilun sijaan. Yleiskaavatyössä liikkumistavat tulee asettaa kriittiseen tarkasteluun. Nykyiset päästötavoitteet edellyttävät liikenteen kasvihuonepäästöjen rajua leikkausta. Tämä tekee yksityisautoiluun perustuvan asuinalueen mahdottomaksi. Siirtyminen sähköautojen käyttöön ei ole vielä pitkään aikaan monille mahdollista.

HSL on suunnitellut liikenteen uuden vyöhykemallin, jossa Östersundomin asukkaiden matkalippujen hinta tulee olemaan kaksinkertainen muiden helsinkiläisten lippujen hintaan nähden. Jos Östersundomiin suunnitellaan metroa tai muuta raideratkaisua, matkat kiskoilla esimerkiksi Matinkylään vaatisivat 3 vyöhykkeen lipun. Julkisen liikenteen käyttöön vaikuttaa voimakkaasti myös hinta. Hitaus ja kallis hinta ei houkuttele asukkaita julkisen liikenteen käyttäjiksi.

Lopuksi

Asukkaiden kanssa yhteistyössä tehty kaavaluonnos edistää luottamusta ja vähentää kaavasta tehtyjä valituksia. Kenenkään etujen mukaista ei ole pitkittynyt kaavan vahvistaminen.

Terveisin

Östersundom-seura ry
info@ostersundom-seura.fi
www.ostersundom-seura.fi

